

ТЕНДЕНЦІ ТА РЕАЛІЇ СУЧАСНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Коваль Н.Є.*

БАЛКАНСЬКИЙ ЕЛЕМЕНТ ІДЕНТИЧНОСТІ В КУЛЬТУРНІЙ ДИПЛОМАТІЇ ГРЕЦІЇ: АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ ФУНДАЦІЇ ГРЕЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ НА БАЛКАНАХ

Значення культурної дипломатії як інструменту зовнішньої політики зростає, особливо у порівняно безконфліктних регіонах і красномовною ілюстрацією для цієї тенденції є приклад Греції, яка переконано вважає себе «наддержавою в сфері культури» [5, 52]. Розпоряджаючись універсально цінним спадком класичної античності та Візантії, Греція володіє усіма передумовами для активної діяльності у культурно-дипломатичній сфері.

Об'єктом нашого аналізу стане провідна інституція грецької культурної дипломатії – Грецька фундація культури, а предметом – зміст і автоінтерпретації діяльності її балканських філій. Мета полягає у виокремленні дискурсів балканської ідентичності і їх функціонування.

Хоча сама фундація була заснована ще у 1992 році, активну діяльність вона розпочала після 2006 року під керівництвом Й. Бабіньотіса, чий вплив на зміст і характер діяльності цієї інституції часто є визначальним. Ключовим елементом його політики стало поширення грецької культури на регіони з традицією грецької присутності, перш за все на Балкани. Хоча географічне поняття «Балкани» є досить розпливчастим, впадає в очі те, що Центри ГФК почали діяти з 2008-2009 рр. лише в чотирьох країнах регіону – Албанії, Болгарії, Румунії та Сербії, що відображає зовнішньополітичні преференції Греції.

Грецька культурна дипломатія ґрунтується на французькій, німецькій і британській моделях культурної дипломатії, що передбачають першочергове значення мови та концепцію експорту культурних багатств. Тому першочерговим завданням є організація курсів вивчення грецької мови. Додатком до курсів є конкурси творів грецькою, у яких чітко відтворюється настанова Бабіньотіса про те, що мова має слугувати засобом прилучення до культури [6], адже переможці відтворюють панівні культурні наративи Греції.

Діяльність Центрів поза викладанням грецької мови можна розділити на три ідейних напрямки, перший і найпоширеніший з яких ми називаємо **просвітницьким**. До просвітницьких проектів ми зараховуємо ті, які стосуються суто ознайомлення з Грецією і поширення її культури, та з успіхом могли би бути здійснені в будь-якій іншій частині світу. Як правило, вони стосуються публічних лекцій, тематичних вечорів присвячених пам'яті грецьких митців та поетів, фестивалів грецького кіно, фотовиставок та національних святкувань. Роль місцевих учасників у таких акціях зводиться до ретрансляції грецького наративу.

Другий напрямок діяльності Центрів ГФК ми характеризуємо як **діалогічний**, і він спрямований перш за все на налагодження двосторонніх культурних зв'язків, підкреслення зв'язку грецької культури з культурою певної балканської держави. Нерідко такі заходи відбуваються у форматі «Вплив грецької культури на...» і майже ніколи у зворотному напрямку, втім місцеві учасники вже виконують роль не ретранслятора, а власне учасника, хоча і не завжди повноправного. Прикладами можуть бути музичні проекти, які пе-

* аспірант кафедри політології Національного університету «Києво-Могилянська академія»
Науковий керівник: проф. Кірсенко М.В.

редбачають виконання музики різних країн, лекцій про зв'язок грецької культури з культурою відповідної країни і т.д. Такі акції як правило не мають жодного відлуння у Центрах інших країн регіону.

Під **балканськими** ми розуміємо проекти, які тією чи іншою мірою натякають на спільне культурне поле балканських народів і відбуваються у всіх Центрах ГФК на Балканах. Такі акції як правило є ініціативою окремих митців. За кілька років діяльності відбулося три такі проекти: вистава «Мертвого брата» режисера С. Хадзідакіса на основі балади, спільної для фольклору балканських країн; театральнотанцювальний проект «Хартія», натхненний емблематичною для Балкан фігурою Рігаса Велестінліса; та фотовиставка «Світло й тіні на Балканах», що представляє роботи фотографів з шести балканських країн – Греції, Болгарії, Сербії, Боснії, Хорватії та Румунії.

Загалом, грецька культурна дипломатія на Балканах, представлена діяльністю Центрів ГФК виходить перш за все з уявлення про грецьку культурну вищість, яка очевидна в просвітницьких, та знаходить своє місце також в спільних «двосторонніх» проектах. Роблячи основний акцент на вивченні балканськими сусідами грецької мови як засобу прилучення до національної культури, просувається в основному месіанський аспект грецької культури та патерналістське бачення стосунків з сусідами. Центри ГФК повністю замовчують проблемні сторінки спільної історії, вибираючи для малочисельних спільних балканських проектів не проблемні, бажано донаціональні мотиви. Загалом балканська ідентичність знаходиться на маргінесі ідентичнісних конструкцій грецької культурної дипломатії.

Література

1. Веб-сторінка Центру Грецької фундації культури в Белграді Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού Βελιγραδίου: www.hfc-belgrade.com
2. Веб-сторінка Центру Грецької фундації культури в Бухаресті Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού Βουκουρεστίου: www.hfc-bucharest.com
3. Веб-сторінка Центру Грецької фундації культури в Софії Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού Σόφιας: www.hfc-sofia.com
4. Веб-сторінка Центру Грецької фундації культури в Тірані Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού Τιράνων: www.hfc-tirana.com
5. Hamilakis, Yiannis. "The Nation and Its Ruins : Antiquity, Archaeology, and National Imagination in Greece" Oxford University Press, 2009.
6. Μπαμπινιώτης, Γεώργιος. Η γλώσσα ως πρόσβαση στον πολιτισμό. (Бабіньйотіс, Георгіос. Мова як доступ до культури). Το Βήμα: Νέες εποχές, 02/07/2006.